

Reîncărcarea Economiei

„Caracterul neobișnuit al avuției a fost impus în două variante: ca iluzie a egalității de șanse și ca suport al accesului statistic la putere.”

Sunt cel puțin două decenii de când capacitatea explicativă a Economiei are o problemă: consecințele, în marea lor majoritate, nu izvorăsc din premise. Într-un fel nevrotic, s-a produs o înstrăinare a relevanței teoriei de consistențele și conținuturile sale.

În mod critic, fenomenologia relevanței a pierdut întemeierea pe substanțializarea prefigurată de consistență. Spațiul vid explicativ s-a instalat în bună măsură și între raționalitatea premisei și configurarea consecințelor, aria de cuprindere a consecințelor neintenționate, bunăoară, indicând acest lucru. Între încărcătura intențională a premisei și rezultatul obținut apare o diferență semnificativă reprezentată de consecințele neintenționate, ceea ce generează stări prelogice, chiar ilogice pentru înțelegere.

Când ceva se întâmplă dincolo de spectrul explicativ al ipotezei raționale se infiltrează cu rol motivant gândirea magică. Ipostazele raționalizate rămân, astfel, suspendate, creând Economiei inclusiv riscul operării cu coniecturi, dacă nu eșuează în jungla asumpțiilor ideologizante.

Nu putem să nu observăm faptul că această nevroză epistemologică a Economiei a apărut din momentul în care s-a ajuns la forțarea înmulțirii mijloacelor pentru a se atinge un scop anume, în sensul de scop în sine, reprezentat de avuție. Caracterul neobișnuit al avuției a fost impus în două variante: ca iluzie a egalității de șanse și ca suport al accesului statistic la putere. În primul caz a fost vorba despre permisivitatea mecanismelor societale cerută de democratizare, iar în cel de-al doilea caz, de reducerea costurilor cu funcționarea sistemelor democratice.

Ambele situații sunt, fără îndoială, perverse: egalitatea de șanse este reală în sens potențial, adică se verifică doar statistic, iar accesul la putere este un potențial care se împlinește prin excepție, nonstatistic.

Alterarea sensurilor democrației ca iluzie a egalității de șanse este tot mai evidentă pe măsură ce se multiplică mijloacele de substanțializare a avuției. Calea bătătorită a economiei de cazinou susține acest adevăr. Speculația, căutarea de rentă, fictivizarea valorii activelor, virtualizarea creșterii proprietății etc. asigură conținutul economiei tip cazinou. În mod magic, deci ireal, oamenii trăiesc iluzia îmbogățirii. Inventarea la infinit de mijloace de sporire a avuției de

genul creditului nelimitat de condiționalități raționale sau stimularea avântului prețului locuințelor pentru a genera exuberanța irațională a amânării costurilor în viitor prin îndatorare excesivă sunt aspecte specifice economiei cazinou.

Într-o economie de cazinou realitatea se simte bine, în timp ce gândirea, cu pandantul ei științific, pleacă în vacanță. La drept vorbind, condițiile absenței sunt create pentru că, fiind excedați de reușită, oamenii nu au nevoie de rațiune și raționalitate. După cum prea bine se știe, mai binele în exces colapsează însă binele accesibil, arhitectura succesului căutat cu orice mijloace năruindu-se inevitabil în praful iluziei.

Ceea ce părea să fie calea regală a egalității de șanse prin accesul nelimitat la avuție se dovedește o tragedie sisifică trăită în masă. Și aceasta pentru că după epuizarea atacului de panică prin destrămarea iluziei trebuie reluată, cum ne sugerează pilda eroului antic, obișnuința trăirii concrete a efortului, singura măsură a egalității de șanse.

Scopul de a ajunge la putere prin avuție cu orice preț este mereu pierdut statistic. Avuția nu poate fi democratică cât timp trebuie să fie rațională, pe când puterea rarefiază democrația folosind avuția ca argument de întemeiere. Una nu poate fi cealaltă decât dacă se admite că ambele nu au nicio legătură cu democrația văzută ca egalitate de șanse și ca îndreptățire responsabilă la libertate.

Ceea ce simțim că este nevroza Economiei își are temeiul în falsificarea mijloacelor necesare în atingerea scopului, ca și în încărcarea scopului cu conținuturi iluzorii. În fapt, ieșirea din nevroză este posibilă prin reîncărcarea Economiei cu substanța sa limitată la scopul firesc, originar. Amestecul de sensuri ale funcției Economiei o împinge pe aceasta în universul tranzacțional al intereselor politice pentru distribuirea puterii, fapt ce ar genera abdicarea de la principiile care structurează spațiul raționalității efectelor de utilitate pentru că efortul ar fi pur și simplu o problemă de calcul politic.

Epistemologic, aceasta înseamnă ca rezultatele să fie complet explicate de o altă ipoteza rațională.

Marin Dinu